

regio- novosti

broj 6, rujan 2015.

S A D R Ź A J

AKTUALNA TEMA

Intervju s predstavnicima
URBACT-a

REGIO-ANALIZA

Društveno-gospodarski pokazatelji
urbanih područja

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Uspješni projekti - Projekt
CREATIVE SpIN

REGIO-POJMOVNIK

Regionalne socijalne inovacije

OBAVIJESTI

Događanja / Obrazovanje

REGIO-PUBLIKACIJE

Spatial Planning Systems
and Practices in Europe - A
Comparative Perspective on
Continuity and Changes

Urban Theory: A Critical
Introduction to Power, Cities and
Urbanism in the 21st Century

Changing Urban and Regional
Relations in a Globalizing World -
Europe as a Global Macro-Region

Čuvajmo okoliš - razmislite prije ispisa ove publikacije!

Intervju s predstavnicima URBACT-a

U ovom broju posebnu pažnju posvećujemo URBACT-u. U lipnju je zatvoren 1. natječaj u okviru programa URBACT III, usmjeren na stvaranje mreža gradova kako bi se povećale njihove sposobnosti u području strateškog i akcijskog planiranja. Na natječaj su se u prvom krugu mogli prijaviti gradovi Europske unije te Norveške i Švicarske (s posebnim statusom). U drugom krugu odabrane mreže gradova u svoje partnerstvo (osim gradova) mogu uključiti i druge partnere. Razgovarali smo s Emmanuelom Moulinom, čelnikom URBACT-a¹ i Angelosom Sanopoulosom, predsjedavajućim članom panela vanjskih ocjenjivača (Chair of External Assessment Panel) o rezultatima prvog natječaja. U nastavku su njihova zapažanja s obzirom na očekivane i ostvarene rezultate natječaja.

Intervju s Emmanuelom Moulinom, čelnikom URBACT-a:

Možete li komentirati rezultate 1. Poziva za dostavu projektnih prijedloga za stvaranje Mreža za planiranje aktivnosti u okviru programa URBACT III?

Na nedavnom sastanku Nadzornog odbora programa URBACT III, održanom u Luksemburgu, u okviru 1. Poziva odabran je 21 projektni prijedlog ocijenjen kao visoko kvalitetan. Tijekom prvog Poziva prijavilo se ukupno 376 gradova (tzv. *single city*)² i 512 partnera, uključujući 18 hrvatskih gradova, što je za Hrvatsku jako dobar rezultat. Izabrano je 100-tinjak gradova, pri čemu je njih otprilike 30 posto iz bivših zemalja EU-12, a trećina partnera iz zemalja Jugoistočne Europe. U prosjeku, mreža broji pet gradova s trendom stvaranja većih inicijalnih partnerstava s pet do šest partnera, dok je minimalan broj partnera u inicijalnom partnerstvu četiri.

Kakva je geografska pokrivenost prijavitelja te pokrivenost s obzirom na tematske ciljeve URBACT-a? Kako stoje hrvatski gradovi?

Ukupno je 99 mreža predalo svoje projektne prijedloge. Predložene mreže su iz 29 zemalja s velikim brojem gradova (68 posto iz kategorije *single cities*) koji prije nisu sudjelovali u natječajima URBACT-a, tzv. "pridošlice". Što se tiče veličine grada, puno je malih i srednjih gradova, dok predložene mreže pokrivaju sve tematske ciljeve Poziva. Otprilike 30 posto odabranih projektnih prijedloga usmjereno je na društveno uključivanje i siromaštvo, 20 posto na okoliš, 50 posto na zapošljavanje i gospodarstvo. Teme odabranih projektnih prijedloga pokrivaju široku lepezu urbanih pitanja dok se petina mreža fokusira na izazove s kojima se susreću mali i srednji gradovi. One uključuju pitanja urbane obnove, ponovnog korištenja i prenamjene praznih prostora, što su teme zanimljive i hrvatskim gradovima.

Koji su idući koraci tajništva URBACT-a u pogledu budućih Poziva za dostavu projektnih prijedloga?

Tajništvo URBACT-a uložilo je velik napor u diseminaciju informacija putem Info dana organiziranih diljem Europe, kao i u provedbu komunikacijske strategije. Promotivne aktivnosti kao i intenzivna i redovita komunikacija sa zainteresiranim prijaviteljima dobrim dijelom objašnjavaju velik broj "pridošlica". Buduće aktivnosti uključuju prvi sastanak s vodećim partnerima odabranih mreža i stručnjacima koji su odabrani kako bi ovim mrežama pružili stručnu podršku. Ovaj će se događaj održati u Parizu krajem rujna, na kojem će mreže službeno započeti s radom. Najvažnije aktivnosti tijekom prve faze odnose se

¹ Sjedište Tajništva Programa URBACT je u Parizu.

² *Single city* – obuhvaćeni su svi gradovi koji su se prijavili barem u jednoj mreži. Gradovi koji su se prijavili u više mreža nisu brojani više puta. Grad se kao partner može prijaviti u nekoliko mreža, no može biti odabran u maksimalno dvije.

na dizajn Osnovne studije, širenje partnerstava (inicijalno partnerstvo treba proširiti na minimalno 8 do 12 partnera, uključujući gradove i ostale partnere) i daljnju razradu projektnog prijedloga. Prva će faza trajati do ožujka 2016. Početak druge faze očekuje se u svibnju 2016. Održavanje ljetnog sveučilišta URBACT-a, ključne transnacionalne aktivnosti izgradnje kapaciteta, planira se krajem kolovoza 2016. za dionike uključene u Mreže za planiranje aktivnosti.

Poziv na dostavu projektnih prijedloga za tzv. Mreže za implementaciju, bit će otvoren u ožujku 2016. Ovaj će poziv biti osobito zanimljiv hrvatskim gradovima koji već imaju integrirane urbane strategije i projekte i žele ih provoditi (odnosi se na sve gradove sukladno Članku 7. Regulative za Europski fond za regionalni razvoj). Odabir i početak rada Mreža za implementaciju planira se u listopadu 2016.

Poziv za treći tip mreža, tzv. Mreže za prijenos znanja planira se u prvom semestru 2017. godine.

Kakve bi partnere voljeli vidjeti u sljedećoj, prvoj fazi u kojoj je predviđeno širenje inicijalnog partnerstva?

U narednih šest mjeseci jedan od zadataka vodećeg partnera nedavno odabranih Mreža za planiranje aktivnosti intenzivno je traženje dodatnih partnera. Partneri bi trebali biti gradovi koji se susreću s urbanim pitanjima te koji su u stanju zajednički odgovoriti na izazov(e) identificirane mrežom. Što se geografske ravnoteže tiče, mreža bi trebala pokriti različite gradove iz cijele Europe, iz manje i više razvijenih regija. Hrvatski gradovi imaju dobru priliku uključiti se kao partneri u mrežu URBACT i tako steći relevantno iskustvo.

Na stranicama URBACT-a dostupne su informacije o 21 odabranoj mreži (<http://www.urbact.eu/new-action-planning-networks-more-information-available>). Ove su informacije zanimljive i hrvatskim gradovima koji se žele pridružiti nekoj od odabranih mreža.

U okviru poziva koji se planira u ožujku 2016. hrvatski se gradovi također mogu pripremiti za prijavu kao vodeći partner ili partner u Mrežama za implementaciju.

Kroz par tjedana, a prije kraja godine, očekujemo početak rada Nacionalnih kontakt-točki u većini zemalja EU-a, osobito u Hrvatskoj gdje postoji velika potreba za informacijama. To će hrvatskim gradovima pomoći da se čim budu odabrani uključe u aktivnosti URBACT-a.

Koji je Vaš opći dojam nakon provedenog natječaja?

Tajništvo URBACT-a zadovoljno je odazivom i rezultatima prvog Poziva. U skladu s očekivanjima, sudjelovao je izrazito velik broj gradova i očito je da postoji snažan interes europskih gradova da se uključe u mreže URBACT-a. URBACT nudi specifičan vid podrške gradovima, koji se zove URBACT Metoda. Iznimna podrška dobiva se od stručnjaka, Tajništva URBACT-a i kroz brojne aktivnosti izgradnje kapaciteta u transnacionalnoj i nacionalnoj domeni. Ova specifična podrška i iskustvo koriste se kako bi se na participativan način donosio odluka, praktičarima i dionicima omogućio napredak u dizajniranju i provedbi integriranih urbanih strategija i projekata, što je u konačnici i cilj programa URBACT.

Intervju s Angelosom Sanopoulosom, predsjedavajućim članom panela vanjskih ocjenjivača (Chair of External Assessment Panel):

Kakve vrste su projektni prijedlozi koji su se našli na vrhu ljestvice? Imaju li zajedničkih osobina? Što bi preporučili onima koji su odabrani za sljedeću fazu, koje biste im korisne savjete dali?

Tolstojeva Ana Karenjina počinje rečenicom “Sve sretne obitelji nalik su jedna na drugu, svaka nesretna obitelj nesretna je na svoj način”. U određenoj mjeri to se može reći i za projektne prijedloge prijavljene na prvi Poziv za dostavu projektnih prijedloga u okviru programa URBACT III. URBACT u projektnom prijedlogu zahtijeva

neke specifične elemente, odnosno ono što URBACT u svojim službenim smjernicama naziva URBACT Metodom. To je poprilično zahtjevan zadatak koji se u mnogo čemu razlikuje od ostalih programa, što smatram najboljom praksom.

Iznjedriti vrhunski projektni prijedlog nije samo pitanje tematske kvalitete. U većini projektnih prijedloga istaknuti su trenutni izazovi urbanog razvoja koji su istovremeno i dobro povezani s tematskim ciljevima Kohezijske politike. No traži se i više od toga.

U pitanju nisu ni provedba projekta, dizajn, iskusan vodeći partner ili jak vodeći stručnjak. Mnogi su prijedlozi u tom smislu dobri, ali neki su ipak bili bolji. Na kraju krajeva natječaj je kompetitivan, a nakon administrativne provjere i ocjenjivanja kvalitete, samo je 21 projektni prijedlog ocijenjen odličnim ili vrlo dobrim.

Uspješni i vrhunski projekti jako su dobri u svim kritičnim faktorima. Oni su istinski posvećeni aktivnostima transnacionalne razmjene i učenja, usmjereni su na izgradnju kapaciteta u pripremi Integriranog Akcijskog Plana za održivi urbani razvoj i konačno, oni uspješno vode Lokalnu grupu URBACT-a, koja osigurava doprinos, razmjenu mišljenja, komunikaciju te uzajamno davanje i primanje prema i od lokalne razine.

U velikom broju projektnih prijedloga stekli smo dojam da su različite dijelove prijave pisale različite osobe. To se samo po sebi ne smatra nedostatkom, no bilo je očito da nedostaje usklađivanja različitih segmenata prijave koji su zbog toga dijelom ostali nedovoljno logički povezani. Metodološki uvod i tematska opravdanost bili su visoke kvalitete, no izostalo je objašnjenje kakve će koristi imati lokalna razina, kako će ojačati svoje kapacitete i kako će upotrijebiti proizvod URBACT-ove Mreže za planiranje aktivnosti. Glavno pitanje koje se nametnulo jest “Koji su očekivani rezultati za partnera, osim izrade Integriranog Akcijskog Plana?”.

Posljednje, ali ne i najmanje važno, stvaranje partnerstva možda je najzahtjevniji uvjet. Puno prijava imalo je poteškoća u prikazivanju poveznica u partnerstvu, čak i u slučajevima gdje se partnerstvo činilo uravnoteženim i opravdanim. Ovo je bilo posebno očito u opisu lokalne situacije i očekivanja na partnerskoj razini. Ostala su otvorena pitanja: koji bi mogli biti razlozi tome?; radi li se o nedostatku vremena, nedostatku razumijevanja specifičnih zahtjeva URBACT-a, nedostatku istinskog interesa za temu? Ne znamo, no nadamo se da nije riječ o ovom posljednjem.

Mreže čiji su projektni prijedlozi odobreni za fazu 1, imaju dva ključna zadatka:

- što prije definirati partnerstvo kako bi zadaci i radni program faze 2 bili zajednički proizvod svih partnera, a ne samo male inicijalne grupe partnera;
- izraditi Osnovnu studiju. Osnovna studija jedinstven je i inovativan alat URBACT-a i nije samo formalni zadatak. U svijetu transnacionalnih programa, teško je očekivati pouzdanu transnacionalnu studiju s analizom stanja prije započinjanja projekta. URBACT nudi rješenje za to. Međutim, metodologija za Osnovnu studiju ne može biti generička; ona je jedinstvena prilika za stvaranje visokokvalitetnog projektnog prijedloga za fazu 2. Uostalom, tome teže sva partnerstva.

Što bi savjetovali onima koji nisu odabrani za sljedeću fazu? Kako bi oni mogli unaprijediti svoje projektne prijedloge?

Neuspješni prijavitelji ne bi smjeli biti obeshrabreni. Za svaki projektni prijedlog dostupan je obrazac s ocjenom projektnog prijedloga mreže. Prijavitelji ga mogu dobiti na uvid te vidjeti elemente u kojima su ocijenjeni slabijom ocjenom. Međutim, slabost većine prijedloga leži u činjenici da nije bilo usklađivanja između radnih etapa i partnerstva. Upravo ovdje, tijekom uvijek mora slijediti URBACT-ovu logiku razmjene, razvoja, razumijevanja, primjene na lokalnoj razini i diseminacije. Prijavitelji kroz ovaj proces moraju proći nekoliko puta prije nego što finaliziraju svoju prijavu. ■

Društveno-ekonomski pokazatelji urbanih područja

U kohezijskoj politici EU-a za razdoblje od 2014. do 2020. gradovi su prepoznati kao pokretači razvoja, središta povezivanja inovativnosti i kreativnosti, mjesta u kojima se koncentriraju potencijali i izazovi. Novi Zakon o regionalnom razvoju (Narodne novine, br. 147/2014.) uvodi kategorije urbanih aglomeracija za šira područja utjecaja četiri najveća grada (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek) i kategorije većih odnosno manjih urbanih područja. Zakon uvodi i obvezu donošenja vlastitih strategija

razvoja urbanih područja kao osnove za planiranje projekata sufinanciranih iz fondova Europske unije i drugih izvora. Odluku o prostornom odnosno administrativnom obuhvatu urbanih aglomeracija donosi Ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Kriterij za određivanje manjih i većih urbanih područja jest broj stanovnika i sjedište županije. U tablici 1. popisani su gradovi po kategorijama urbanih područja.

Tablica 1. Urbana područja po kategorijama

Urbane aglomeracije	Zagreb, Osijek, Rijeka, Split
Veća urbana područja (gradovi s više od 35.000 stanovnika)	Zadar, Velika Gorica, Slavonski Brod, Pula, Karlovac, Sisak, Varaždin, Šibenik, Dubrovnik, Bjelovar, Kaštela, Samobor, Vinkovci
Manja urbana područja (gradovi s manje od 35.000 stanovnika čija središnja naselja imaju više od 10.000 stanovnika i/ili su sjedišta županija)	Čakovec, Dugo Selo, Đakovo, Gospić, Kastav, Knin, Koprivnica, Krapina, Kutina, Makarska, Metković, Nova Gradiška, Pazin, Petrinja, Požega, Rovinj, Sinj, Slatina, Solin, Trogir, Virovitica, Vukovar, Zaprešić, Županja
Jedinstvena urbana područja	dva ili više urbanih područja koja neposredno graniče

Izvor: sistematizacija autora prema Zakonu o regionalnom razvoju.

U sljedećim tablicama prikazani su društveno-gospodarski pokazatelji za gradove svrstane u jednu od kategorija urbanih područja. Iako će urbane aglomeracije obuhvaćati šire područje od administrativnog područja grada središta, u Tablici 2 prikazani su podaci za područje pojedinog grada kako ih objavljuje službena statistika. U urbanim aglomeracijama prema podacima iz Popisa 2011. godine živjelo je 28 posto stanovništva Republike Hrvatske. U odnosu na 2001. godinu zabilježen je pad, ali manji od smanjenja broja stanovnika Republike Hrvatske. Aglomeracije obilježava i iznadprosječna gustoća naseljenosti (16 puta veća od državnog prosjeka) te iznadprosječni udio obrazovanog stanovništva. Najgušće je naseljena

Rijeka s 2.971 stanovnikom na km². Slijedi Split s 2.234 stanovnika na km². Prema vrijednosti indeksa razvijenosti aglomeracije su iznad državnog prosjeka, ali samo Grad Zagreb ulazi u najrazvijeniju petu skupinu.

U većim urbanim područjima živi 15,1 posto stanovništva Hrvatske, a gustoća naseljenosti je gotovo 3 puta veća od hrvatskog prosjeka (Tablica 3). U većim urbanim područjima Kontinentalne Hrvatske najveća gustoća naseljenosti je u Slavonskom Brodu, 1.808 stanovnika na km², dok je u Jadranskoj Hrvatskoj najgušće naseljena Pula s 1.073 stanovnika na km². Od trinaest gradova koji pripadaju ovoj kategoriji urbanih područja, sedam ih

ima vrijednost indeksa razvijenosti iznad državnog prosjeka. Šest gradova ulazi u četvrtu razvojnu skupinu, dok se Dubrovnik s indeksom od 126,8 posto nalazi u najrazvijenijoj skupini. Manja urbana područja u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluju s 10,3 posto, a obilježava ih iznadprosječna gustoća naseljenosti, no prema vrijednostima ostalih pokazatelja nalaze se ispod ili blizu državnog prosjeka (Tablica 4). Od njih

dvadeset i pet, devet se prema vrijednosti indeksa razvijenosti svrstava u četvrtu razvojnu skupinu, dok se Rovinj s indeksom razvijenosti od 132,27 posto nalazi u petoj najrazvijenijoj skupini. Gradovi Petrinja (67,3 posto), Knin (69,4 posto), Slatina (70,5 posto), Vukovar (70,6 posto), Đakovo (72,8 posto) i Nova Gradiška (74,1 posto) dobivaju status potpomognutog područja. ■

Tablica 2. Odabrani društveno-ekonomski pokazatelji za gradove - središta aglomeracija

	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva 2011.	Gustoća naseljenosti	Udio obrazovanog stan. u stan. 16-65 god.	Indeks razvijenosti*
	2001.	2011.	(2001=100)	2011.	2011.	2013.
Zagreb	779.145	790.017	101,4	1.231,9	86,9%	139,82
Split	188.694	178.102	94,4	2.234,7	88,2%	105,49
Osijek	114.616	108.048	94,3	617,4	83,3%	101,13
Rijeka	144.043	128.624	89,3	2.970,5	86,0%	115,49
Aglomeracije	1,226.498	1,204.791	98,2	1.282,6		
Republika Hrvatska	4,437.460	4,284.889	96,6	75,7	77,7%	100,0

Napomena: * prihodi bez prihoda od prodaje nefinancijske imovine.

Izvor: obrada autora, prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Tablica 3. Odabrani društveno-ekonomski pokazatelji za gradove - veća urbana područja

	Broj stanovnika		Kretanje stanovništva	Gustoća naseljenosti	Udio obrazovanog stan. u stan. 16-65 god.	Indeks razvijenosti*
	2001.	2011.	2011./2001.	2011.	2013.	2011.
Zadar	72.718	75.062	103,2	387,2	86,1%	107,0
Velika Gorica	63.517	63.517	100,0	193,8	82,1%	109,8
Slavonski Brod	64.612	59.141	91,5	1.087,8	79,6%	83,3
Pula	58.594	57.460	98,1	1.073,0	84,5%	117,6
Karlovac	59.395	55.705	93,8	138,7	80,8%	98,9
Sisak	52.236	47.768	91,4	113,2	81,0%	99,7
Varaždin	49.075	46.946	95,7	789,7	86,9%	116,1
Šibenik	51.553	46.332	89,9	114,4	83,7%	103,4
Dubrovnik	43.770	42.615	97,4	298,1	88,2%	126,8
Bjelovar	41.869	40.276	96,2	214,5	75,4%	89,4
Kaštela	34.103	38.667	113,4	668,3	82,0%	90,8
Samobor	36.206	37.633	103,9	150,0	81,0%	120,6
Vinkovci	35.912	35.312	98,3	375,5	80,3%	89,2
Veća urbana područja	661.751	649.789	98,2	225,9		
Republika Hrvatska	4,437.460	4,284.889	96,6	75,7	77,7%	100,0

Napomena: * prihodi bez prihoda od prodaje nefinancijske imovine.

Izvor: obrada autora, prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Tablica 4. Odabrani društveno-ekonomski pokazatelji za gradove – manja urbana područja

	Broj stanovnika		Gustoća stanovništva	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stan. u stan. 16-65 godina	Indeks razvijenosti*
	2001.	2011.	2011.	2011./2001.	2011.	2013.
Rovinj	14.234	14.294	184,3	100,4	82,7%	132,3%
Zaprešić	23.125	25.223	470,2	109,1	85,6%	123,6%
Makarska	13.716	13.834	364,2	100,9	85,9%	117,0%
Kastav	8.891	10.440	912,6	117,4	88,1%	114,8%
Koprivnica	30.994	30.854	338,9	99,5	77,1%	111,1%
Pazin	9.227	8.638	61,9	93,6	77,7%	109,5%
Dugo Selo	14.441	17.466	323,8	120,9	78,8%	105,6%
Solin	19.011	23.926	696,7	125,9	84,3%	104,6%
Čakovec	27.526	27.104	371,5	98,5	79,3%	102,5%
Trogir	12.995	13.192	336,5	101,5	82,1%	100,5%
Krapina	12.950	12.480	262,7	96,4	77,5%	96,5%
Kutina	24.597	22.760	77,0	92,5	75,8%	92,0%
Gospić	12.980	12.745	13,2	98,2	79,6%	88,7%
Virovitica	22.618	21.291	125,3	94,1	75,7%	86,8%
Požega	28.201	26.248	196,7	93,1	77,0%	86,4%
Križevci	22.324	21.122	80,0	94,6	67,4%	85,6%
Sinj	25.373	24.826	127,0	97,8	82,1%	81,4%
Metković	15.384	16.788	330,0	109,1	81,6%	79,9%
Županja	13.775	12.090	240,8	87,8	75,0%	76,1%
Nova Gradiška	15.833	14.229	290,2	89,9	74,9%	74,1%
Đakovo	30.092	27.745	163,4	92,2	74,2%	72,8%
Vukovar	31.670	27.683	277,0	87,4	79,6%	70,6%
Slatina	14.819	13.686	82,0	92,4	72,5%	70,5%
Knin	15.190	15.407	43,3	101,4	76,3%	69,4%
Petrinja	23.413	24.671	64,8	105,4	74,8%	67,3%
Manja urbana područja	446.821	443.326	121,8	99,0	77,3%	
Republika Hrvatska	4,437.460	4,284.889	75,7	96,6	77,7%	100%

Napomena: * prihodi bez prihoda od prodaje nefinancijske imovine.

Izvor: obrada autora, prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Uspješni projekti

URBACT je europski program međuregionalne suradnje namijenjen razmjeni informacija, iskustava i primjera dobre prakse među europskim gradovima s ciljem uspješnog provođenja strategija održivog urbanog razvoja i akcijskih planova. S obzirom na zainteresiranost hrvatskih lokalnih jedinica za sudjelovanje u programu URBACT III, u nastavku je ukratko prikazan primjer projekta završenog u travnju 2015. godine, a koji je financiran sredstvima programa URBACT. Riječ je o projektu "Creative Spillovers for Innovation" (Creative SpIN) i temi koja u Hrvatskoj poprima sve veći značaj.

Cilj Creative SpIN-a jest stvaranje europske mreže koja će se baviti izazovima povezivanja kulturnih i kreativnih industrija s ostalim gospodarskim sektorima. Europski gradovi prepoznaju potencijale kreativnih i kulturnih industrija i njihov doprinos održivom gospodarskom razvoju te raspolažu s najviše informacija o lokalnoj kulturnoj imovini i kreativnim poduzećima. Projekt je trebao identificirati najbolje alate i metode, koji gradovima mogu omogućiti korištenje resursa i potaknuti prijenos kreativnih znanja, vještina i usluga te iskorištavanja inovacijskog potencijala kulturnih i kreativnih industrija. U projektu je sudjelovalo 9 gradova iz 7 europskih država. Osim Birminghama u Velikoj Britaniji čije je gradsko vijeće bilo voditelj projekta Creative SpIN, uključeni su bili i Bologna u Italiji, Essen u Njemačkoj, Košice u Slovačkoj, Kortrijk i Mons u Belgiji, Obidos u Portugalu, Rotterdam u Nizozemskoj i Tallinn u Estoniji.

U okviru projekta u svakom je gradu proveden niz lokalnih aktivnosti i organizirano je sedam međunarodnih događaja za razmjenu iskustava i primjera dobre prakse iz europskih gradova. Gradovi su izradili lokalne akcijske planove u kojima su jasno naveli prioritete prijenosa znanja

i vještina kulturnih i kreativnih industrija ostalim gospodarskim sektorima. Izrađen je i vodič koji gradovima pomaže u uspostavi kreativnih prijenosa i daje im jednostavne smjernice za iskorištavanje inovacijskih potencijala kulturnih i kreativnih industrija. U vodiču se navode sljedeći koraci koji doprinose kreativnom prijenosu: 1) istraživanje i analiziranje lokalnih kulturnih i kreativnih resursa; 2) povećavanje znanja o potencijalima i prednostima kreativnog prijenosa; 3) dobivanje saznanja o znanjima i kompetencijama kulturnih i kreativnih industrija; 4) identificiranje lokalnih kreativnih posrednika koji mogu premostiti jaz između kulturnih i kreativnih industrija i ostalih gospodarskih sektora; 5) poticanje događanja za razmjenu informacija, znanja i ideja između različitih sektora; 6) uspostava tijela odgovornog za nadgledanje kreativnog prijenosa; 7) imenovanje kreativnog ravnatelja na gradskoj razini vlasti; 8) uspostava sustava praćenja i vrednovanja, mehanizama i utjecaja mjera politika na kreativan prijenos. Vodič na engleskom jeziku dostupan je na internetskoj stranici: <http://www.keanet.eu/wp-content/uploads/SMARTGUIDE-FINAL-PDF.pdf>.

Projekt je trajao tri godine (travanj 2012. - travanj 2015.). Detaljan opis projekta, kao i rezultata nalazi se u konačnom izvješću projekta, dostupnom na internetskoj stranici: http://urbact.eu/sites/default/files/creative_spin_final_report.pdf.

Kreativnim i kulturnim industrijama nedavno su se bavili i istraživači Ekonomskog instituta, Zagreb. Izvješće s vrijednim informacijama o značaju kreativnih i kulturnih industrija za gospodarstvo u Hrvatskoj objavili su na: [http://www.eizg.hr/hr-HR/Mapiranje-kreativnih-i-kulturnih-industrija-u-Republici-Hrvatskoj-\(CREATICO\)-1335.aspx](http://www.eizg.hr/hr-HR/Mapiranje-kreativnih-i-kulturnih-industrija-u-Republici-Hrvatskoj-(CREATICO)-1335.aspx). ■

Regionalne socijalne inovacije

Socijalna inovacija je *novo rješenje* nekog društvenog problema, efektivnije, efikasnije, održivije ili naprosto bolje od postojećeg rješenja. Novo rješenje donosi korist društvu u cjelini, a ne pojedincima osobno³. Socijalne inovacije mogu se definirati kao nove ideje (proizvodi, usluge, modeli) koje istovremeno zadovoljavaju potrebe društva i stvaraju nove odnose i suradnju. Takve inovacije smatraju se dobrima za društvo i omogućuju veće uključivanje društva u pružanje socijalnih usluga⁴. Obilježava ih sposobnost odgovaranja na potrebe društva koje tradicionalne javne politike ne uspijevaju riješiti, osnaživanje skupina i pojedinaca i spremnost na promjene društvenih odnosa. Socijalnim inovacijama povećava se kvaliteta socijalnih usluga i troškovna efektivnost te nude istovjetni ili čak napredniji ishodi unatoč značajnim proračunskim ograničenjima. Mogu se pojavljivati unutar države, profitnog i neprofitnog sektora ili u *institucionalnim i sektorskim* međuprostorima. Često su rezultat socijalnih i političkih izazova koje promiču socijalni pokreti i koji se bave (po) micanjem socijalnih, političkih i mentalnih barijera; izgradnjom identiteta zajednica, mobilizacijom i društveno-političkim akcijama. Prepoznato je da društva s niskom razinom povjerenja i niskom razinom socijalnog kapitala teško uvode i primjenjuju inovacije. U njima nema prostora za raspravu o socijalnim inovacijama i postoji strah od socijalnih inovacija kao što su strah od gubitka moći, položaja, utjecaja u društvu i sl.

Socijalne inovacije predmet su znanstvenih istraživanja socijalne politike. Novija interdisciplinarna istraživanja upozorila su na važnost ove teme za održivi lokalni i regionalni razvoj. Tu se prije svega misli na **inovacije u socijalnoj ekonomiji**, što uključuje strategije za zadovoljavanje ljudskih potreba, inovacije u smislu transformacije i/ili održivosti društvenih odnosa te odnosa u razvojnom upravljanju na regionalnoj i lokalnoj razini. Istražuje se uloga društva u gospodarstvu u smislu inovacija u društvenim praksama i društvenim odnosima na lokalnoj i regionalnoj razini. Socijalne inovacije predstavljaju proces i strategije za brigu o ljudskom razvoju kroz solidarnost, suradnju i kulturološku raznolikost. Socijalne inovacije postale su značajan dio kohezijske politike EU-a, čemu je prethodio niz znanstveno-istraživačkih projekata (npr. SINGOCOM, KATARSIS, SOCIAL POLIS, SELUSI, BENISI). U tom se području istakao znanstvenik Frank Moulaert⁵. U kontekstu urbanog razvoja u EU-u može se istaknuti program URBACT, čija metodologija predstavlja socijalnu inovaciju u planiranju. U mrežu URBACT obično je uključeno desetak gradova koji zajednički rade na određenoj temi kao što su aktivno društveno uključivanje ili obnova zapuštenih urbanih područja. Europska komisija je 2013. godine objavila Smjernice za socijalne inovacije⁶. ■

³ Stanford Graduate School of Business, <https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/centers-initiatives/csi/defining-social-innovation>, (pristupljeno 20. rujna 2015).

⁴ Robin Murray, Julie Caulier-Grice i Geoff Mulgan, 2010, *The Open Book of Social Innovation*, London: The Young Foundation i NESTA, <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf>.

⁵ Frank Moulaert, Diana MacCallum, Abid Mehmood i Abdelillah Hamdouch, 2013, *The International Handbook on Social Innovation: Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/social_innovation/social_innovation_2013.pdf.

Događanja

- **AESOP – Association of European Schools of Planning**, <http://www.aesop-planning.eu/>
World Planning Schools Congress 2016, “Global crisis, planning & challenges to spatial justice in the North and in the South”, 3.-8. srpnja 2016., Rio de Janeiro, Brazil, <http://www.wpsc2016.com.br/index.html>
- **EC Regional Policy DG i Committee of Regions OPEN DAYS, 13th European Week of Regions and Cities**, 12.-15. listopada 2015., Bruxelles, Belgija, http://ec.europa.eu/regional_policy/opensdays/od2015/index.cfm
- **ERSA – European Regional Science Association**, <http://www.ersa.org>
ERSA – Hrvatska sekcija, <http://www.hgk.hr/zk/zagreb/ersa>
kontakt za Hrvatsku: Irena Đokić, idoikic@eizg.hr
56th ERSA Congress, 23.-27. kolovoza 2016., Beč, Austrija
Događanja ostalih ERSA sekcija tijekom 2015. godine možete provjeriti na: <http://www.ersa.org/events/general-agenda/>
- **EURA – European Urban Research Association**, <http://www.eura.org>
kontakt za Hrvatsku: Dubravka Jurlina Alibegović, djurlina@eizg.hr
2016 Conference “City lights. Cities and citizen within/beyond/notwithstanding the crisis”, 16.-18. lipnja 2016., Torino, Italija
- **RSA – Regional Studies Association**, <http://www.regionalstudies.org/>
predstavnica za Hrvatsku: Marijana Sumpor, msumpor@eizg.hr
RSA Annual Conference 2016, “Building Bridges: Cities and Regions in a Transnational World”, 3.-6. travnja 2016., Graz, Austrija, <http://www.regionalstudies.org/conferences/conference/building-bridges-cities-and-regions-in-a-transnational-world>
RSA “Early Career Conference 2015”, 29.-30. listopada 2015., Sheffield, Ujedinjeno Kraljevstvo, <http://www.regionalstudies.org/conferences/conference/early-career-conference-2015>
RSA Research Funding Schemes: <http://www.regionalstudies.org/news/article/regional-studies-association-announces-new-research-funding-schemes>

prilika za mlade istraživače u području regionalnih znanosti, koji žele objaviti rezultate svojih istraživanja u međunarodnom interdisciplinarnom časopisu *Regional Studies, Regional Science*, uz mentorstvo: <http://explore.tandfonline.com/cfp/pgas/rsrs-early-career-papers>

- **RSAI – Regional Science Association International**, <http://www.regionalscience.org/>
11th World Congress of RSAI, 25.-28. travnja 2016., Istanbul, Turska, http://www.regionalscience.org/index.php?option=com_k2&view=item&id=1357:11th-world-congress-of-rsai-april-25-28-2016-istanbul-turkey

Obrazovanje

- **Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam “Dr. Mijo Mirković”**
Poslijediplomski specijalistički studij “Europske integracije, regionalni i lokalni razvoj”, <http://oet.unipu.hr/index.php?id=1239>
- **Sveučilište u Zadru i Sveučilište u Teramu (Italija)**
Združeni poslijediplomski sveučilišni studij “Sociologija regionalnog i lokalnog razvoja”, <http://www.unizd.hr/sociologija/Me%C4%91unarnodnidoktorskiudijSocReg/tabid/4950/Default.aspx>
- **Sveučilište u Zagrebu**
Centar za poslijediplomske studije, sveučilišni interdisciplinarni poslijediplomski specijalistički studij “Upravljanje gradom”, <http://www.unizg.hr/istrazivanje/specijalisticki-studiji/sveucilisni-interdisciplinarni-specijalisticki-studiji/upravljanje-gradom/>
Ekonomski fakultet, poslijediplomski specijalistički studij “Lokalni ekonomski razvoj”, <http://www.efzg.unizg.hr/default.aspx?id=7460>
Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, poslijediplomski doktorski studij Geografije, http://www.pmf.unizg.hr/geog/doktorski_studij/program_i_struktura_studija
Fakultet političkih znanosti, poslijediplomski specijalistički studij “Lokalna demokracija i razvoj”, https://www.fpzg.unizg.hr/studiji/poslijediplomski-specijalisticki-studiji/lokalna_demokracija_i_razvoj i “Prilagodba Europskoj uniji: Upravljanje projektima i korištenje fondova i programa EU”, http://www.fpzg.unizg.hr/_download/repository/Izvedbeni_plan_i_program-2014-2015.pdf

Spatial Planning Systems and Practices in Europe

Mario Reimer, Panagiotis Getimis i Hans Blotevogel (ured.), 2014, *Spatial Planning Systems and Practices in Europe - A Comparative Perspective on Continuity and Changes*, Abingdon: Routledge, ISBN: 9780415727242.

Autori razvijaju metodološki okvir za analiziranje promjena u sustavu prostornog planiranja u Europi. Knjiga je namijenjena studentima i prostornim planerima, a autori su usredotočeni na uzroke promjena u planerskim praksama, ciljeve koji se nastoje postići tim promjenama te na različite alate koji se primjenjuju u raznolikim prostornim politikama i planskim stilovima. Uz metodologiju knjiga sadrži i dvanaest analiza slučajeva.

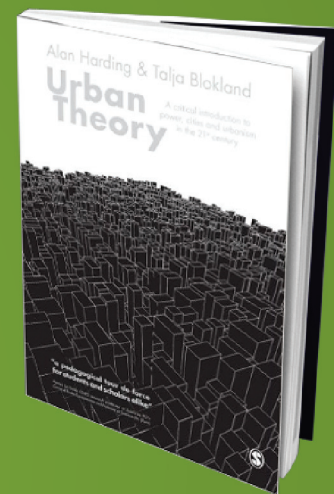
Više o sadržaju knjige možete saznati na poveznici:
<https://www.routledge.com/products/9780415727242>.

Urban Theory: A Critical Introduction to Power, Cities and Urbanism in the 21st Century

Alan Harding i Talja Blokland, 2014, *Urban Theory: A Critical Introduction to Power, Cities and Urbanism in the 21st Century*, London: SAGE Publications Ltd., ISBN: 9781446294529.

Autori pružaju iscrpan uvod u teorijska pitanja urbane ekonomike. Teme su interdisciplinarne i obuhvaćaju povijesni razvoj urbanih teorija, razvoj gradova, ulogu gradova u ekonomskoj i drugim politikama, prostorne aspekte nejednakosti (segregacija, suburbanizacija, gentrifikacija, getoizacija) te društveno-kulturalne aspekte. Autori predlažu i novu urbanu agendu koja bi se odnosila na teoriju, politiku i praksu.

Više o sadržaju knjige možete saznati na poveznici:
<https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/urban-theory/book242739>.

Changing Urban and Regional Relations in a Globalizing World - Europe as a Global Macro-Region

Kathy Pain i Gilles Van Hamme (ured.), 2015, *Changing Urban and Regional Relations in a Globalizing World - Europe as a Global Macro-Region*, Cheltenham i Northampton, MA: Edward Elgar Publishing, ISBN: 9781783477425.

Knjiga propituje promjenjive odnose gradova i regija u Europi iz globalne perspektive i to sa stajališta položaja Europe u međunarodnoj podjeli rada te kroz različite vrste mreža i tokova poput trgovine robom i uslugama, kretanja ljudi (znanja) i kapitala. Razmatra se utjecaj tih trendova na različite europske teritorije. Posebnost rezultata istraživanja empirijski je fokus na funkcionalne i ekonomske odnose gradova i regija u globalizaciji u prostornom kontekstu.

Više o sadržaju knjige možete naći na poveznici:
http://www.e-elgar.com/shop/changing-urban-and-regional-relations-in-a-globalizing-world?__website=uk_warehouse.

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **regio-novosti**.